

Naše šole še vedno čakajo na ureditev

Kot znano, so pred kratkim slovenski šolniki s Tržaškega stopili v enodnevno stavko, s katero so hoteli opozoriti oblastva in javnost na vrsto perečih vprašanj, ki neposredno zadevajo naše šolstvo in ki že dolgo let čakajo na pravično rešitev.

Čeprav je že leta 1961 izšel zakon o uzakonitvi slovenskih šol in čeprav je v tem zakonu natančno naveden rok, v katerem bi morali med drugim razpisati natečaje za dodelitev stalnih mest učiteljem in profesorjem, se to žal še ni zgodilo, zaradi česar so številni šolniki ne samo gmotno hudo oškodovani, temveč se leta in leta stalno nahajajo v stanju negotovosti, saj niti ne vedo, če in kje bodo naslednje leto nastavljeni. Razume se samo po sebi, da to stanje porazno vpliva na šolo samo, na pouk in na vzgojo otrok ter dijakov.

To je po našem tudi vzrok, da se v začetku skoraj vsakega šolskega leta dogajajo stvari, ki vzbujajo nezadovoljstvo med šolniki. V začetku letošnjega šolskega leta se je na primer ukinilo ravnateljstvo neke srednje šole, ravnateljstvo treh srednjih šol je bilo poverjeno eni sami osebi, nabrežinsko didaktično ravnateljstvo je bilo dejansko ukinjeno, združili so se nekateri razredi osnovnih šol itd.

Ko človek sledi vsemu temu dogajanju, ima jasen vtis, da je slovenska šola še vedno nekaj začasnega, nekaj prehodnega, nekaj, kar naj bi prej ali slej moralo zginiti. Spričo takega stanja je popolnoma razumljiva zaskrbljenost ne samo slovenskih šolnikov, ampak tudi celotne slovenske javnosti za nadaljnjo usodo slovenske šole, za ustanovitev in obnovo katere je naše primorsko ljudstvo do prineslo toliko žrtev.

Nujno je zato, da pristojna oblastva čimprej izdajo vse tiste zakonske ukrepe, ki so potrebni, da se na naših šolah končno naredi red, da se uredi položaj učiteljev in profesorjev, da bodo lahko mirno in z veseljem posvetili vse svoje sile vzgoji naše mladine.

Sindikatski slovenske šole v Trstu je pred kratkim poslal pristojnemu ministru v Rimu posebno pismo, v katerem je orisal položaj slovenskih šol in navedel vrsto ukrepov, ki so potrebni za njihovo dokončno ureditev. Te dni pa je od ministra prejel tale odgovor:

»V zvezi z Vašim dopisom, v katerem izražate svoje nezadovoljstvo zaradi položaja slovenskih šol na Tržaškem, sporočam naslednje:

a) Kar zadeva popolno izvajanje zakona št. 1012 iz julija 1961, Vam zagotavljam, da je priprava ukrepov, ki bodo rešili vprašanje posebnih natečajev za slovensko šolo, skoraj zaključena. Gre samo še za to, da se dokončno določijo programi za klasični in znan-

(Nadaljevanje na 2. strani)

PREDČASNE POLITIČNE VOLITVE?

Morov poskus za sestavo nove sredinsko-leve vlade je naletel na težave, ki jih je bilo pričakovati. Socialisti so se uprli, da bi prišle v novo vlado nekatere krščansko-demokratske osebnosti, ki jih smatrajo za premalo naklonjene levici (verjetno Scelba ali še kdo drugi), Moro pa se mora po drugi strani tudi ozirati na ravnovesje sil in teženj v lastni stranki, zato ni mogel popustiti socialistom. Pogajanja niso privedla do uspeha in ker so tudi socialni demokrati potegnili s socialisti, je vrnil mandat predsedniku republike. Ta je začel z novimi posvetovanji, ki še niso končana. Pričakujejo, da bo določil osebnost, ki naj bi sestavila novo vlado, ob koncu tedna, možno pa je, da se bodo posvetovanja še zavlekla, ker nikakor ni videti, komu naj bi zaupal mandat, razen Moru.

Položaj je zdaj zelo zapleten in težaven. Socialisti dejansko diktirajo krščanski demokraciji, koga lahko imenuje s svoje strani v vlado in koga ne, in imajo v rokah usodo nove sredinske levice. Krščanska demokracija pa si ni edina spričo tega socialističnega stališča. Levica v njej gleda na položaj podobno kot socialisti, sredina in desnica pa nista pripravljena, da bi si dali od socialistov, to je od krogov zunaj stranke, diktirati pogoje za udeležbo krščanskih demokratov v vladi. Jasno pa je, da bodo socialisti do skrajnosti izkoristili svoj močni položaj.

ZAOSTRENA VLADNA KRIZA

Spričo tega bodo pogajanja med strankami dosedanje sredinske levice težka in verjetno dolga. Zadeva je še bolj komplicirana zaradi tega, ker ne obstoja dejanska nikaka alternativa sredinski levici. Če se pogajanja ne bodo posrečila, bo treba razpisati nove parlamentarne volitve, ki pa verjetno tudi v nobenem pogledu ne bi premaknile težišča in stvar bi se začela na novo. Kombinacije s skrajno levico in s skrajno desnico pa za krščansko demokracijo nikakor ne pridejo v poštev, kot zagotavljajo njeni najbolj ugledni predstavniki, če tudi se komunisti na vso moč trudijo, da bi prepričali javnost in državnega poglavarja, da je prišel čas za novo »formulo« in »novo osebnost« ministrskega predsednika. Nesreča za italijansko demokracijo pa je, da sta stranki levih in desnih skrajnežev, komunistična in misovska, vse premočni, tako da ostane demokratičnim skupinam sorazmerno majhna možnost za manevriranje in politične kombinacije.

Stališče posameznih strank je trenutno takole:

Krščanska demokracija se je izjavila za obnovo sredinsko-leve vlade štirih strank,

ki so že doslej sestavljale tako vlado. Vodstvo krščanske-demokratske stranke je na svoji seji naglasilo željo, da bi premagali sedanje polemične ostrine med strankami sredinske levice, da bi tako olajšali miren in konstruktiven razgovor med njimi. Zavrnilo je tudi poskus zvrčati na Krščansko demokracijo krivdo za težave, ki so se pojavile med vladno krizo, in je izrazilo svojo vzajemnost z delegacijo, ki sto jo vodila strankin tajnik Rumor in Moro pri dosedanjih pogajanjih.

STALIŠČA STRANK

Za obnovo sredinske levice se je izjavilo tudi vodstvo socialnodemokratske stranke, ki se je sestalo pod predsedstvom strankinega tajnika Tanassija.

Tajnik socialnodemokratske stranke Tanassi je omenil tudi socialistične pogoje, da nekatere krščansko-demokratske osebnosti ne smejo priti v vlado. Rekel je, da se to vprašanje ne nanaša na določene osebe, ampak na politično zelo preprosto dejstvo, namreč da mora izvajati sredinsko-levo politiko vlada, katere člani so naklonjeni taki politiki. Tanassi je končal svoje izjave z zagotovitvijo, da so dogodki teh dni dovolj dokazali, da razen politike sredinske levice ni druge možnosti kakor razpis novih volitev.

Liberalci pa trdijo, da bi se bilo treba vrniti k sredinski politiki, ki je po njihovem mnenju edina, ki omogoča izvedbo potrebnih reform za duhovni, politični, gospodarski in socialni dvig vseh državljanov in vse skupnosti.

Prešernove proslave

V Ljubljani so podelili v zvezi z obletnico Prešernove smrti 8. t. m. tradicionalne Prešernove nagrade za kulturne zasluge. Letošnji Prešernovi nagrajenci so: Josip Vidmar, dr. France Stelé, prof. arhitekt Ivan Vurnik in igralka Duša Počkaj.

Slavnostni govor je imel Josip Vidmar. V svojem govoru je izjavil med drugim: »Majhen narod, ki se hoče ohraniti v procesu uniformirajoče civilizacije, ima na razpolago samo eno pot, ustvariti sam v sebi neko svetlo središče, polno izredne privlačnosti, ki bo sposobno nenehno vabiti k sebi nove in nove rodove in jih držati v oblasti z navdihom, ki ga bodo sprejemali od njega.« Njegov govor je vzbudil veliko pozornost.

Obletnico Prešernove smrti, ki je vse slovenski narodni praznik, so počastile tudi slovenske šole v Trstu. Proslave so imele slovesen in hkrati prisrčen značaj. Poleg govorov so bile na sporedu recitacije Prešernovih pesmi.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 13. februarja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojšanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Ognjeni ptič«, pravljica, napisala Felicita Vodopivec. Prvi del. Igra RO., vodi Lojzka Lombar; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 15.00 Popevke iz oddaje Canzonissima in novosti s festivala v Sanremu; 15.30 »Vzgojitelj v zadregi«, veseloigra v treh dejanjih, napisal Giovanni Giraud, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO., režira Jože Peterlin; 16.35 Glasba tržaških skladateljev za komorne skupine; 17.30 »Zborske rukoveti« Stevana Mokranjca; 18.30 Kino večeraj in danes, pripravil Sergij Vesel; 19.00 Dvesto let valčkov; 20.30 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: »V starih časih: Du se ne be šjemo u puste?« 22.10 Cerkevna in nabožna dela italijanskih skladateljev.

• PONEDELJEK, 14. februarja, ob: 11.35 Radio za šole (Oddaja za srednje šole); 12.15 Brali smo za vas, pripravil Franc Orožen; 17.25 Radio za šole (Oddaja za srednje šole) — Ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Francoske simfonične skladbe iz prejšnjega stoletja; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinko Beličič: »Simon Gregorčič, življenje in značaj«; 20.35 Gioacchino Rossini: »Seviljski brivci«, komična melodrama v dveh dejanjih.

• TOREK, 15. februarja, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: »V starih časih: Du se ne be šjemo u puste?«; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.00 Ploščice za vas, quiz oddaja; 21.00 Pregled slovenske dramatike, pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar. Dvanajsta oddaja. »Naturalistični pojavi v slovenski drami«; 23.00 Nova glasba. Posnetki s XVII. festivala sodobne glasbe v Benetkah.

• SREDA, 16. februarja, ob: 11.35 Radio za šole (Oddaja za I. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (Oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol) — Ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Klavirska glasba; 19.15 Higiena in zdravje, pripravila dr. Rafko Dolhar; 19.30 Poie zbor Emil Adamič iz Ljubljane, dirigent Marko Munih; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.40) Knjižne novosti - Martin Jevnikar: »Ignac Koprivec in njegov roman „Pot ne pelje v dolino“«.

• ČETRTEK, 17. februarja, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Klasiki moderne glasbe; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 20.35 Z italijanskih festivalov ponevk; 21.00 »Keane«, drama v petih dejanjih, napisal Alexandre Dumas, prevedla Lelja Rehar. Igra člani Radijskega odra, režira Branko Gombač; 22.50 Slovenski solisti.

• PETEK, 18. februarja, ob: 11.35 Radio za šole (Oddaja za II. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (Oddaja za II. stopnjo osnovnih šol) — Ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Opera v očeh libretistov, pripravila Dušan Pertot; 19.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine; 19.15 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze - Ana Sturm: »Kmečka hiša v gornji Soški dolini«; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vrščaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Pogovori o fiziki.

• SOBOTA, 19. februarja, ob: 12.00 Kulturni odmevi: Dejstva in ljudje v deželi; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravila Dušan Jakomin; 16.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 16.30 Zgodbe druge svetovne vojne - Ksaver Meško: »Pod topovi«; 17.20 Skala in ladja — komentarji o dogodkih po koncilu in v jubilejnim letu; 17.30 Lepo nisanje: vzori in vzoredi mladega rodu, pripravil Ivan Theuerschuh; 19.00 Pojeta: Vanna Scotti in Nilo Ossani; 19.15 Družinski obzornik, pripravila Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Vokalni kvintet »Zarica«; 21.00 Za smeh in dobro voljo, besedilo: Danilo Lovrečič; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Koncerti za pihala in orkester.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 13. februarja, nedelja: Katarina, Katja
- 14. februarja, ponedeljek: Valentin, Tina
- 15. februarja, torek: Jordan, Faustin
- 16. februarja, sreda: Danilo, Ljubo
- 17. februarja, četrtek: Silvin, Daromir
- 18. februarja, petek: Dragoslava, Smiljan
- 19. februarja, sobota: Miro, Rado

Še upanje na pogajanja?

Angleška spodnja zbornica je razpravljala te dni na zahtevo opozicije o položaju v jugovzhodni Aziji. Ministrski predsednik Wilson je izjavil, da je prišla vojna v Vietnamu na mrtvo točko in da je huda nevarnost, da se spremeni v še težji spopad. Potem je povedal, da je svoj čas svetoval predsedniku Johnsonu, naj po možnosti čimbolj zakasni obnovev bombardiranja Severnega Vietnama. Toda odločitev za nadaljevanje bombardiranja je bila potrebna zaradi tega — je pristavil Wilson — ker je izginilo upanje, da bi bilo mogoče začeti razgovore z vietnamskimi komunisti.

Britanski ministrski predsednik je nato izjavil, da je bistveni spopad v Aziji gospodarskega značaja in se odvija med komunistično Kitajsko na eni in zahodu naklonje-

nimi ali nevtralnimi državami, kot je Indija, na drugi strani. Spomnil je tudi na to, da je večkrat priporočil Sovjetski zvezi, da bi sklicali ženevsko konferenco, katere so-predsednici sta Velika Britanija in Sovjetska zveza.

O krizi v Vietnamu bo razpravljal Wilson tudi med svojim obiskom v Moskvi, kamor se bo podal 21. februarja.

Zadnje dni pa se je raznesla govorica, da je poslal Ho Ši Minh indijskemu predsedniku pismo, v katerem ga je prosil, naj Indija posreduje za mirovna pogajanja. Ta novica je v očitnem protislovju s Ho Ši Minhovim dosedanjim zadržanjem, zato so jo povsod sprejeli z rezervno. Vendar ni izključeno, da se je Ho Ši Minh zavedel resnosti položaja, ki lahko privede do velike vojne v Aziji.

Da so tudi Američani pripravljani na vse, kaže raztegotvanje njihovega bombardiranja v Severnem Vietnamu in posvet v Honolulu, ki so se ga udeležili najvažnejši ameriški in južnovietnamski voditelji z Johnsonom vred.

NAJHUŠJA LETALSKA NESREČA

V Tokijskem zalivu je strmoglavilo ob koncu tedna japonsko potniško letalo Boeing 707 s 133 ljudmi ni krovu. Vsi so bili ubiti.

To je največja nesreča v zgodovini letalstva, kar zadeva posamezna letala. Dozdaj je veljala za najhušjo nesreča letala Boeing družbe Air France v juniju leta 1962.

SAMOMOR ATOMSKEGA FIZIKA

Profesor Dana Mitchell, eden izmed ameriških fizikov, ki so med vojno pomagali pri izdelavi prve ameriške atomske bombe, je napravil skupaj z ženo samomor.

Na univerzi Columbia v New Yorku je imel Mitchell katedro za fiziko in je užival pri svojih kolegih velik ugled. Sodeloval je že elta 1939 pri izdelavi ciklotrona za to univerzo.

Lani se je njegova žena hudo ponesrečila in je trpela od tedaj velike bolečine. Prof. Mitchell jo je baje ustrelil zato, da bi jo rešil trpljenja, nato pa še sebe.

Tudi znanost ne more rešiti človeka pred obupom, če z njo ni povezana vdanost v voljo Božjo.

Tragedija dveh slovenskih planincev v Andah

Kot je poročal argentinski tisk, sta izginila v argentinskih Andah dva mlada slovenska plezavca, člana slovenskega planinskega društva, ki ima svoj sedež v mestu Bariloche. Izginula planinca sta 26-letni Tomaž Kralj, sin znanega, zdaj že pokojnega slovenskega politika dr. Janka Kralja v Gorici, in 23-letni Božo Vivod. Dne 17. januarja sta se vzpela na 3554 metrov visoko goro Cerro Tronador, a se nista več vrnila z vzpona. Menijo, da sta postala žrtvi viharja s plazovi, ki je izbruhnil tiste dni v Andah.

NAŠE ŠOLE**ŠE VEDNO ČAKAJO NA UREDITEV**

(Nadaljevanje s 1. strani)

stveni licej ter za učiteljišče. Nato bodo takoj izdani ukrepi za razpis omenjenih natečajev;

b) kar zadeva druga vprašanja, ki niso tesno povezana z izvajanjem omenjenega zakona (kot n. pr. vprašanje učnih knjig, itd.), je njihovo reševanje v teku, kot je bilo ugotovljeno tudi na zasedanju mešanega italijansko-jugoslovanskega odbora, ki je bilo pred kratkim v Beogradu.

Vaš sindikat je poleg tega sporočil še druge pritožbe uslužbencev slovenskih šol zaradi nekaterih vprašanj zgolj krajevnega značaja. V tej zvezi menim, da se ta vprašanja lahko najbolje uredijo v okviru krajevne šolske uprave, ki bo poskrbela, da se popolnoma in najbolj pravično rešijo.

V tem odgovoru je torej ponovno obljuba, da se stvari rešujejo. Toda vsi se sprašujemo, koliko časa bomo čakali na izpolnitev te obljube.

Ponesrečena alpinista so dolgo iskali, toda končno so morali opustiti iskanje, ko ni bilo več upanja, da bi ju še mogli najti. Oba mladeniča sta bila med slovensko kolonijo v Argentini zelo priljubljena in njuna nesreča je močno prizadela tamkajšnja slovensko javnost. Mati Tomaža Kralja je sestra občinskega svetovavca Slovenske skupnosti v Trstu, dr. Teofila Simčiča.

Slovensko planinsko društvo v Bariloche v najlepšem delu argentinskih And je zelo delavno in popularno med slovensko kolonijo v Argentini, ki zvesto in pazljivo spremlja njegovo delo. Na žalost pa je baje zahteval planinski šport med argentinskimi Slovenci s to zadnjo nesrečo vred že štiri smrtne žrtve.

VOLITVE V SREČNI DEŽELICI

V petek so bile v kneževini Liechtenstein splošne volitve, katerih izid so objavili v nedeljo zvečer. Zmagala je stranka, ki je na oblasti že 40 let.

Napredna državljanska stranka, ki jo vodi 37-letni Gerhard Batliner, je dobila 1789 glasov in s tem 211 glasov več kakor opozicija in bo tako ostala na vladi. Opozicija je dobila 1578 glasov. Volivcev je bilo 4000.

Volitve so bile že v petek zaradi tega, da so imeli državljani te male države v soboto in nedeljo čisto prosto in so se lahko brez skrbi podali v razne gorske kraje na smučanje.

Nedvomno jim lahko zavidajo državljani mnogih velikih držav, tudi kar zadeva politično stabilnost in gospodarsko blaginjo.

Nove perspektive za človeštvo

Po štirih neuspešnih poskusih se je sovjetskim znanstvenikom končno posrečil drzen podvig, da so dosegli rahel pristanek vesoljske kabine na Luni. »Lunik 9« je 3. t. m. rahlo pristal na Lunini površini in ostal v radijski zvezi s postajami na zemlji. Radio Moskva je naznanil novico šele eno uro po pristanku Lunika z izrednim naznanilom med ostalim programom, ki se je glasilo: »Lunik 9« je rahlo pristal na Lunini površini. Naprave na krovu normalno delujejo in radijska zveza z zemljo je učinkovita. Vesoljska sonda je pristala v Morju viharjev zahodno od kraterjev »Reiner in Maria«.

ZMAGOSLAVNE KORACNICE

Takoj po tem naznanilu so bili vsi sovjetski radijski programi prekinjeni in začeli so oddajati samo zmagoslavne koracnice. Ta uspeh smatrajo za važen korak naprej v izkrcavanju, da bi se mogel tudi človek izkrcati na Luni. Zlasti zaradi tega je znanstvenike najbolj zanimalo, če so Lunina tla iz trdne skalnate snovi ali iz plasti prahu in če sploh lahko prenesejo težo vesoljske ladje s piloti.

Uspeh preizkusa, kar zadeva rahli pristanek, pa tudi dokazuje, da so sovjetski znanstveniki že rešili enega najbolj zapletenih problemov v sedanjem obdobju vesoljskih raziskav. Zdi se namreč, da se je »Lunik 9« narahlo posadil na Lunino površino s pomočjo zaviralnih raket, kajti glede na to, da na Luni ni ozračja, tudi ni mogoče uporabiti padal.

Ravnatelj angleške zvezdarne Jodrell Bank, profesor Lovell, je potrdil, da je Lunik pristal na Luni ob času, ki ga je naznanil radio Moskva. Znanstveniki zvezdarne Jodrell Bank so vse popoldne sledili letenju Lunika, vse do hipa njegovega pristanka. Lunina sonda je poslala približno eno uro po pristanku prve fotografije Lune na zemljo. Radijske oddaje so ujeli tudi v Jodrell Banku, toda zvezdarna je najprej naznanila, da jih ne more dešifrirati, da bi prišla do fotografij. Toda to se ji je kmalu posrečilo in tako so ljudje 48 ur prej videli prve posnetke Luninih tal kot prebivalci Sovjetske zveze, kar je sovjetske znanstvenike precej razjezilo, verjetno pa še bolj sovjetsko vlado. Govorilo se je celo, da so angleški znanstveniki fotografije Luninih tal »ukradli«.

BATERIJE SO SE PREHITRO IZCRPALE

Lunina sonda je oddala na Zemljo serijo precej natančnih fotografij, ki kažejo tudi podrobnosti Luninih tal. Vendar so se baterije kmalu izčrpale in po nekaj presledkih prenehale delovati.

Radio Moskva je v nedeljo zvečer javil, da bodo izdali v spomin na pristanek Lunika 9 na Luni posebno znamko. Neki sovjetski znanstvenik pa je izjavil, da je preučevanje fotografij pokazalo, da je Lunina površina podobna tlam iz poroznih skal ponekod v gorovjih na Zemlji.

Uspeh sovjetske sonde »Lunik 9« pa še ne pomeni, da se bodo lahko ljudje v kratkem izkrcali na Luni. Prej bo treba rešiti še marsikak zapleten tehnični problem, npr. kako bi se mogli kozmonavti vrniti z Lune na Zemljo, ker gotovo nikogar ne mika, da bi tam zgoraj prebil vse svoje življenje. Toda ni dvoma, da bodo ti problemi

kmalu rešeni, ker so samo tehnične narave. Znanstveniki razmišljajo že o tem, kako ustanoviti na Luni stalne znanstvene postaje in kako bi začeli izkoriščati mineralne zaklade na njej, ki so verjetno ogromni. Treba bo v zvezi s tem rešiti tudi vprašanje, kako omogočiti ljudem stalno bivanje na Luni, ker na njej ni ozračja. To je sploh eno najvažnejših vprašanj v zvezi z osvajanjem vesolja po ljudeh. Prej ali slej bodo ljudje ugotovili, da bi bila možna stalna naselitev na tem ali onem planetu, če bi bilo na njem ozračje, ki bi omogočilo življenje. Če pa ozračja ni, ga bo treba umetno ustvariti, zaenkrat najbrž pod ogromnimi neprepustnimi kupolami iz plastične snovi. Oglašajo pa se tudi že tehniki, ki pravijo, da je možno ustvariti umetno ozračje, ki bi ga težnost sama ohranila okrog planetov.

Pred človeštvom se odpirajo perspektive, ki jih naš, na to Zemljo priklenjeni umkomaj dojame v vsem njihovem pomenu. Vendar to niso več perspektive daljne bodočnosti, temveč postajajo del naše resničnosti.

NEMCI NA VZHODU

Po računih nemške vlade v Bonnu živi v vzhodnih državah še vedno 4 milijone Nemcev. Po uradnem sovjetskem štetju iz leta 1950 je bilo tedaj na ozemlju Sovjetske zveze en milijon 600.000 Nemcev.

Splošen odpor proti nezakonitim carinskim omejitvam

Kot znano, so italijanske carinske oblasti pred kratkim hudo poostrele nadzorstvo na mejnih prehodih med Italijo in Jugoslavijo ter uvedle nove omejitve pri prenosu čez mejo določenega blaga, ki je bilo do pred kratkim prosto carine. Odkar so jugoslovanske oblasti znatno poenostavile potovanja na svoje ozemlje (saj so bili za tuje državljane dejansko odpravljeni vizumi), se je zelo povečal osebni promet s potnimi listi in s tem v zvezi tudi nakupovanje na bližnjem jugoslovanskem ozemlju. Italijanski državljani z obmejnega področja so začeli kupovati in še kupujejo v Sežani, Koprju, Novi Gorici in drugod najrazličnejše blago, zlasti živila (meso, maslo, sir itd.), ki niso samo cenejša, temveč tudi bolj kvalitetna. Ker so se na tukajšnjem obmejnem ozemlju zaradi teh nakupovanj precej znižali dohodki — saj so izračunali, da so samo na Tržaškem zabeležili v zadnjem letu 3 milijarde manj dohodkov — so carinske oblasti sklenile uvesti omenjene omejitve.

Po navodilih, ki jih je prejel v zadnjih dneh na pristojnem ministrstvu v Rimu visok predstavnik tržaške carine, kaže, da bodo smeli potniki s potnim listom ob povratku v Italijo imeti pri sebi enake količine blaga, ki je carine prosto, kot jih smejo prenesti potniki s prepustnicami. Te količine pa so znatno nižje, kot jih dovoljuje splošni predpisi, ki veljajo za vse imetnike potnih listov iz vse države. Odlok predsednika republike z dne 26. junija 1965, št. 723 namreč predvideva, da smejo imetniki potnih listov ob svojem povratku v državo imeti pri sebi vsak po 4 kg mesa, 2 kg masla, sir in mleko, in sicer vse to, ne da bi jim bilo treba plačati

Pripomba ob robu

Te ani se pri nas kar vrstijo Prešernove proslave. Samo v zadnji, nedeljski številki slovenskega tržaškega dnevnika jih je bilo napovedanih pet (če nisem katere spregledal), in to se daleč niso vse. Vse to bi dokazovalo izredno ljubezen naših ljudi do slovenske kulture in literature, posebno pa še do Prešerna kot nasega največjega pesniškega genija — če ne bi imel človek pri tem nekoliko neprijetnega občutka, da gre v bistvu bolj za izkoriščanje Prešernovega imena v čisto nepoetične namene kakor pa za resnično spoštovanje do Prešernove poezije in do aha, ki veje iz njih. Z besedo, ki je aanes v modi, bi lanko rekli, da gre za »instrumentalizacijo« Prešerna. Kajti mnogi tistih ljudi, ki uganjajo velik hrup s Prešernom, so očitno brezpozorni tako do današnjih pojavov literature, ki jo je Prešeren ljubil in jo pomagal utrditi ter jo dvignil na raven prizanih evropskih literatur, kot do resničnih problemov tistega naroda, iz katerega je izšel in katerega je ljubil.

Najbrž nam je Prešeren mnogo več pomenil v najbolj črni dnevi naše zgodovine, med zadnjo vojno, ko je bil slovenski narod razkosan med tri okupatorske države. S kakšno pobožnostjo in kakšnim zaupanjem v bodočnost slovenstva smo ga brali tiste dni bodisi v jetniških celicah, kamor smo ga pretihotapili, bodisi v bojih ali zatišju doma, ko je vladal na ulicah okupatorski teror. Takrat je Prešeren direktno govoril našemu srcu, bil nam je domač in blizu, bil nam je tolažnik in prerok. Danes pa ga skušajo marsikje in marsikdaj vdinjati politiki. Tudi pri nas. Prikazujejo nam ga za umetnimi meglami ideologij.

Toda njegove podobe in njegovega pomena tudi te ne morejo zabrisati. Človeška in slovenska privlačnost njegove poezije se čuti tudi skozi te koprene. Zato se nam zdi, da njegova pesem danes najbolj iskreno zveni iz otroških ust na šolskih proslavah, brez slavnostnih govornikov in gledaliških igrancev, ki pazijo bolj na akcente kot na vsebino.

carino. Razume se samo po sebi, da mora biti to blago namenjeno potrošnji imetnika potnega lista, kar pomeni, da ne smeš z njim prekupčevati.

V zvezi z novimi carinskimi omejitvami so nastale v tukajšnji javnosti živahne polemike, saj je bilo o tem vprašanju govora v tržaškem občinskem svetu in tudi v deželnem svetu. O vprašanju pa je zavzel stališče tudi tržaški državni odvetnik dr. Cecovini. Tako diskutanti v predstavniških telesih kot državni odvetnik trdijo, da so ukrepi carine samovoljni in zato nezakoniti.

Morebitna gospodarska škoda — pravijo občinski in deželni svetovalci — naj se skuša preprečiti in omejiti na druge načine, kot na primer s tem, da se določi za Tržaško določen kontingent bencina po znižani ceni, kar naj bi pripomoglo, da bi tržaški avtomobilisti ne polnili svojih rezervoarjev v Sežani ali Koprju, kot se danes na splošno dogaja. To vprašanje postaja tembolj aktualno, ker se zdi, da nameravajo carinske oblasti uvesti nadzorstvo tudi na bencin, ki ga imajo v rezervoarjih avtomobilisti, kateri se vozijo na jugoslovansko ozemlje s prepustnicami. To nadzorstvo naj bi se začelo ponovno izvajati, čeprav je svoj čas kasacijsko sodišče že jasne razsodilo, kako je treba tolmačiti 14. člen videmskega sporazuma o maloobmejnem prometu, ki predvideva da je gorivo, ki ga imaš v avtnem rezervoarju, prosto carine.

Ker vsa ta vprašanja zanimajo na desetisoče in desetisoče ljudi iz obmejnega pasu, je jasno, da jih je treba rešiti tako, kot zahtevajo splošne koristi, ne pa ozki interesi določenih gospodarskih krogov.

Tržaškega

Komisar na tržaški pokrajini

V ponedeljek, 7. t. m., je pokrajinski odbor s predsednikom dr. Savono na čelu opravil še zadnjo formalnost in izročil po sle podprefektu dr. Pasinu, ki je bil imenovan za načelnika komisarske uprave. Po predvidevanjih tržaških političnih krogov bodo razpisane nove volitve v letošnji jeseni, skupno z volitvami za obnovitev tržaškega občinskega sveta, kateremu poteče mandat konec poletja.

Ker ni bil odobren proračun

Da razpustitve pokrajinskega sveta je prišlo, ker svetovalci niso odobrili proračuna za lansko leto. Po dveh neuspešnih glasovanjih je odbor odstopil. Odstop je bil sprejet z glasovi opozicijskih strank, medtem ko so se svetovalci večine vzdržali glasovanja. Pokrajinski svet je bil v prvih dneh januarja ponovno sklican, da bi se proučila možnost sestave novega odbora. Na tem zasedanju je prišlo jasno do izraza gledanje raznih strank do odborove krize. Desničarska opozicija je po svojih zastopnikih izjavila, da med manjšim in večjim zlom (komisarsko upravo in odborom leve sredine) izbira manjše zlo, to se pravi komisarsko upravo. Komunisti pa so predlagali novo večino z istimi pogoji, kot v vsedržavnem merilu.

Izjave predstavnika Slovenske skupnosti

Slovenska skupnost je po svojem predstavniku naglasila, da je demokratično izvoljeni odbor, pod katerim koli vidikom za javno upravljanje mnogo koristnejši od komisarske uprave, še posebej v našem primeru, ko je odbor preučil in uresničil vsaj nekatere zahteve slovenske manjšine. Poleg tega pa komisarska uprava v tem trenutku ne bo mogla opravljati tistih političnih nalog, predvsem v okviru novega deželnega zakona v nadzorstvu nad javnopravnimi organi, ki bi jih odbor lahko izvršil.

Opozicija brez konkretnih predlogov

Ker opozicijske stranke tudi na tej seji niso postavile niti enega samega konkretnega upravnega predloga, ker odboru niso

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO V TRSTU SE ZAHVALJUJE VSEM, KI SO PRIPOMOGLI K LEPEMU USPEHU

SLOVANSKEGA PLESA

MLADINSKI KROZEK OPCINE
PRIREDI V SOBOTO, 12. T. M., OB 20.30
V PROSTORIH PROSVETNEGA DOMA
NA OPCINAH

PRESERNOVO PROSLAVO

VABLJENI VSI!

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA
priredi

v nedeljo, 13. februarja ob 16. uri v
Kulturnem domu

PRESERNOVO PROSLAVO

na kateri bodo prikazana književna in glasbena dela slovenskih ustvarjalcev v Italiji. - Vstopnina 300 lir, dijaki 150 lir. - Vstopnice so na razpolago v Tržaški knjigarni ter eno uro pred začetkom pri blagajni Kulturnega doma.

očitali zgrešene administracije, pač pa so se omejele zgolj na politiziranje o politični neopravičljivosti leve sredine, je jasno, da niso imele resnega namena rešiti vladno krizo, pač pa so se ali odkrito ali indirektno opredelile za komisarsko upravo. Zaradi tega so svetovalci večine (KD, PSDI, PSI in Slovenske skupnosti), da bi pred javnostjo poudarili neumestnost politiziranja v javnopravnih organih, sklenili, da se nadaljnjih sej ne udeležijo. S. R.

NAPAJALNIK NA PADRIČAH

Predstavniki Slovenske skupnosti v tržaškem občinskem svetu dr. Teofil Simčič se je pred časom zavzel pri tržaškem županu, naj bi občinska uprava zgradila na Padričah nov napajalnik. Na zadnji seji tržaškega občinskega sveta je odbornik za javna dela sporočil dr. Simčiču, da je občinska uprava že izbrala zemljišče na Padričah, na katerem bo zgradila napajalnik, ter je tudi že izdelala načrt za zgradnjo. Dalje je občina naročila občinskemu podjetju ACEGAT, naj sestavi proračun za napeljavno vodovoda do napajalnika. Brž ko bo občinska uprava prejela proračun za napeljavno vode, bo predložila sklep o zgradnji napajalnika na Padričah v odobritev občinskemu odboru in svetu.

KATERIM INDUSTRIJAM JE DALA DEŽELA PODPORE?

Dežela Furlanija-Juljska Benečija je razdelila vsoto, ki je bila določena v deželni proračunu za razvoj industrijskih con, takole: 600 milijonov je bilo danih industrijskemu konzorciju AUSSA-CORNO, 300 milijonov industrijskemu konzorciju v Tržiču, 250 milijonov Ustanovi za industrijski pristan v Trstu in 50 milijonov konzorciju za industrijski razvoj v Tolmezzu, za območje srednjega Tilmenta.

Industrijski pristan v Žavljah bo porabil to vsoto za to, da bo zgradil železniško zvezo do predora pod Zlatim hribom, medtem ko bodo v Tržiču porabili dobljeno vsoto za ureditev pristaniških področij »Brancola« in »Liserta«.

Skupno je dala dežela iz lanskega proračuna za industrijski razvoj eno milijardo in 200 milijonov lir.

VELIKA FILATELISTIČNA RAZSTAVA V TRSTU

Predsednik republike Saragat je prevzel pokroviteljstvo nad mednarodno razstavo znamk »Trst '66«, ki bo prirejena v zadnji tretjini aprila. To bo najvažnejša prireditve te vrste, kar jih je bilo doslej v Trstu. Prirejen bo tudi »Italijansko-avstrijski poštini dan«, pripravljajo pa tudi »poštne postaje« po vzgledu poštne postaje preteklega stoletja, v kateri bo uradovalo osebje, oblečeno po tedanji modi.

PREDAVANJA O KONCILU

Tržaški nadškof Santin je imel v nedeljo zvečer prvo iz ciklusa 24 predavanj o sklepih drugega vatikanskega cerkvenega zborna. Orisal je na splošno vesoljni cerkveni zbor in poudaril pomen njegovih glavnih sklepov.

PRVI URADNI STIK MED TURISTIČNIMI DELAVCI TRSTA, SLOVENIJE IN ISTRE

Na pobudo tržaške pokrajinske ustanove za turizem je v petek, 4. t. m., prišlo do prvega uradnega stika med turističnimi delavci Slovenije, hrvatske Istre in Trsta. Na skupnem zasedanju v prostorih tukajšnje turistične ustanove so predstavniki tujskoprometnih organizacij proučili razne možnosti in oblike sodelovanja na tem važnem gospodarskem področju.

Po kosilu v znani restavraciji v devinskem portiču so si gostje in gostitelji ogledali prostore turističnega društva v Sosljanu. Tu sta jih pozdravila devinsko-nabrežinski župan Legiša in društveni predsednik Lenarduzzi. Oba sta poudarila pomen in važnost takih stikov in zaželela, da bi razgovori med predstavniki turističnih organizacij iz treh dežel bili uspešni. V imenu slovenskega in hrvaškega odposlanstva je spregovoril dr. Dovgan, ki se je zahvalil za gostoljubnost in se strinjal s predgovornikom o potrebi in važnosti takih medsebojnih stikov.

POŽAR V PALAČI ŽELEZNIŠKE UPRAVE

Nad štiri ure so se morali truditi tržaški gasivci, da so pogasili požar, ki je izbruhnil v nedeljo popoldne v palači državnih železnic na trgu Vittorio Veneto. Pogorel je del podstrešja v tistem krilu palače, ki meji na ulico Milano. Tam je bil shranjen del arhiva.

PROMET V TRŽIŠKEM PRISTANU

Lani je dosegel promet v trgovinskem pristanu v Tržiču nov višek. Vkrcanih in izkrcanih je bilo skupno 651 tisoč ton surovin, prejšnje leto pa 561 tisoč. Povečanje je znašalo torej 15,5 odstotkov.

Beneška Slovenija

LJUBLJANSKI NADŠKOF V VIDMU

Prejšnji teden je potoval skozi Gorico ljubljanski nadškof msgr. dr. Jože Pogačnik. V nedeljo se je ustavil v zavodu »Notre Dame«, kjer so ga obiskali nekateri predstavniki goriškega klera. Z njimi se je zadržal več časa v prisrčnem razgovoru, nakar je odpotoval v Videm. Zvečer je tam imel v škofijski dvorani napovedano predavanje o odnosih oglejske Cerkev do slovenskih vernikov. Dvorana je bila do kraja napolnjena. Prišli so tudi duhovniki iz slovenskih župnij pod Matajurjem. Nadškofu vemu predavanju v italijanščini so navzoči sledili z velikim zanimanjem.

Obisk visokega cerkvenega dostojanstvenika iz Slovenije v Vidmu je vzbudil zadovoljstvo v italijanski in furlanski javnosti videmske pokrajine. Po folklornih, gospodarskih in športnih stikih so prišli na vrsto tudi versko-kulturni medsebojni obiski. Sodimo, da je obisk slovenskega nadškofa v videmski nadškofiji velikega pomena, ker žive tam tudi slovenski verniki. Po koncilskih določbah so upravičeno pričakovali, da se bodo jezikovne pravice na široko uveljavile tudi v slovenskih in v mešanih župnijah. Do tega pa žal še ni popolnoma prišlo.

Upajmo, da se bodo osti in ostrine, kakor v drugih medsebojnih stikih skr hale in ugladile tudi v ravnanju videmskih cerkvenih oblasti do vernikov slovenske narodnosti. Prvi tozadevni obisk na visoki ravni bo

UPRAVNI IN POLITIČNI OBRACUNI

Prejšnji teden so se zbrali predstavniki vseh štirih strank, ki sestavljajo goriški mestni odbor. Sestanek, pod vodstvom župana Martine je bil na sedežu demokričanske stranke. Od Slovencev so bili prisotni Sfiligoj, Bratuž in Waltritsch.

Namen sestanka je bil, podati sliko upravnega delovanja mestnega odbora od njegove umestitve dalje. Župan je navajal, da se je odborovo delo omejevalo v teh treh mesecih bolj na proučevanje upravnih zadev, katere bo treba šele udeležiti. Velikih problemov, tako je nadaljeval, odbor ni rešil, pač pa je podrobne in tekoče zadeve usklajeval v duhu pravega sodelovanja vseh štirih skupin. V debato so posegli različni prisotni člani, ki so ugotovili plodnost takih sestankov, zlasti kar se tiče sporazuma glede javnih del, občinskih davkov in odnosov do naše narodne manjšine. Prihodnji sestanek bo sklican v kratkem z namenom, da se v prvi vrsti pregleda bo- doči občinski proračun.

V nedeljo je sklicalo goriško pokrajinsko vodstvo demokristjanske stranke svoj 20. občni zbor. Udeležili so se ga kot gostje predstavniki iste stranke iz Pordenona in Trsta ter SDZ iz Gorice, iz Vidma so pa poslali le brzojavne pozdrave.

Dosedanji tajnik Martina je podal obracun o strankinem delovanju v goriški pokrajini in je poudaril potrebo enotnosti in sredinsko-leve politične smeri. Pri volitvah za novo pokrajinsko vodstvo sta bili predstavljeni dve listi: sredinsko-leva, ki je dobila 26 mest, in sredinska, ki si je priborila le tri mesta. Dosedanji tajnik Martina bo odstopil, ker ima župansko mesto. Njegov položaj v strankini organizaciji bo prevzel bržkone računovodja Agati.

- Kanalska dolina

nemara utrl pravo pot krščanske sloge in pravice tudi v tej smeri.

Tipana:

ZALOSTEN PRIMER

V naših krajih se zgodi (kakor marsikje drugod), tudi kaj takega, kar ni prav spodbudno, a je potrebno tudi to povedati v opomin in svarilo.

Pred kratkim se je namreč vršila v Vidmu obravnava proti dvema sinovoma in snahi 79-letnega Jožefa Tomasina, doma iz Karnata. Stari mož se nahaja sedaj v Nemčiji in povrh še bolan.

Obtožnica se glasi, da je najstarejši sin v zvezi z bratom in snaho izrabljaj stanje starega očeta, ki ni bil prav priseben. Sin Ettore je bil tudi očetov sodni varuh. Položaj so družinski člani izkoristili tako, da so očetu odvzemali mesečno pokojnino. Za njegovim hrbtom so sekali in prodajali les iz njegovega gozda. Zatajevali so mu izkupiček od prodane živine, pustili so ga ležati bolnega na seniku in hrano so revežu nosili kar v svinjak.

To surovo ravnanje družine je trajalo do marca lanskega leta, ko so sosedje obvestili orožnike, ki so uradno posegli vmes. Stari Tomasino je podpisal ovadbo, medtem pa se je umaknil v Nemčijo. Razprava pa se še ni končala, ker so branilci obtoženih vložili prvi priziv, češ da se zaslišanje Tomasina v tujini ni izvršilo po pravnih predpisih.

Svoj zbor je sklicala prejšnji petek tudi goriška italijanska socialistična stranka. Dosedanji tajnik Marko Waltritsch je podal pregled delovanja od volitev do danes. Navzoči so ugotovili, da stranka napreduje, čeprav so se pokazale organizativne pomanjkljivosti. V Rim so poslali brzojavko, naj osrednje vodstvo socialistične stranke deluje na to, da pride kmalu do nove sredinsko-leve vlade. Izključijo naj se pa vse skupine, ki so proti sodelovanju med socialisti in katoličani.

V novi mestni socialistični odbor devetih članov so bili izvoljeni tudi trije Slovenci: Ivo Marinčič, Peter Sancin in Marko Waltritsch. Kaže se torej še nekam živahno gibanje različnih političnih skupin v Gorici, čeprav niso po njih lastnih merilih uspehi prav odlični.

PREŠERNOVA PROSLAVA

V nedeljo popoldne je priredila Slovenska prosvetna zveza v dvorani pri Pajku tradicionalno Prešernovo proslavo. Udeležilo se je svečanosti nad 250 oseb, kolikor pač dvorana zmore; po večini so bili navzoči ljudje iz goriške okolice.

Poleg uradnega govornika Benedetiča je nastopilo še 5 domačih zborov, ki so nosili teže prireditve. Pel je zbor »Briški grič«, zbor »Kosovel« iz Ronk, »Kras« iz Dola, »Jezero« iz Doberdoba in mladinski zbor »Župančič« iz Standreža. Kot gost je nastopil tudi moški zbor iz Mirna pod vodstvom Antona Klančiča. Vsi zbori so pokazali dobro izvežbanost in prednašanje na vzgledni višini. Za zaključek so se vsi zlili v mogočno Prešernovo »Zdravico« v Vrabčevi skladbi in pod vodstvom delavne pevovodkinje Pavline Komelove. Bila je skoraj umetniška revija naše pesmi, s katero so se goriški rojaki poklonili spominu večnega Prešerna.

TEKMOVANJE V VERSKI KULTURI

Kakor vsako leto, tako se je tudi letos vršilo tekmovanje »Veritas« dijakov goriških šol v verski kulturi. Prejšnjo soboto popoldne je nadškofijski katehetski urad razdelil častne diplome nagrajenim šolam in dijakom.

Pri slovesnosti v mali dvorani Goriške telovadne zveze so bili navzoči nadškof, prefekt, pokrajinski predsednik, šolski skrbnik, šolski ravnatelj in veliko število dijakov ter povabljenecv.

Prvo nagrado »Veritas« je prejel italijanski licej. Častne diplome so bile podeljene slovenski srednji šoli v Gorici ter srednjim šolam v Červinjanu in v Ronkah. Odlikovanih pa je bilo skupno 136 dijakov, nižjih in višjih srednjih šol. Po nadškofevem govoru se je prisrčna slovesnost zaključila.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE

V sredo zvečer je nastopilo v prosvetni dvorani v Gorici Slovensko gledališče iz Trsta. Njegov član Jožko Lukeš je izvajal z izrazitim umetniškim elanom recital iz Shakespearijevih del »Skozi življenje«.

V četrtek zvečer pa je isto gledališče igralo v Katoliškem domu Goldonijevo komedijo »Grobijani«.

Goriško občinstvo je Slovenskemu gledališču hvaležno za oba umetniška večera.

Iz Goriške

Števerjan:

UPRAVNE ZADEVE — PROSVETNO DELO

V sredo so se zbrali naši občinski možje k redni seji. Na dnevnem redu je bilo več točk. Obravnavali so načrt za asfaltiranje ceste od Bukovja do Sovence. Zadeva te prepotrebne ceste bo torej kmalu uresničena. Odborniki so govorili tudi o pristopu občine k Posoškem konzorciju za napredek na družbenem in gospodarskem področju. Pri naslednji točki so prišle na dnevni red občinske finance in njih ureditev.

Županstvo opozarja vse občinarje, da je Pokrajinska lovska zveza nastavila preko svojih uslužbencev strup za škodljive živali. Zato naj se nihče ne dotika mrhovine v pasteh.

Naše Kat. prosvetno društvo razvija prav živahno delavnost. Pod njegovim okriljem prav dobro poteka gospodinjski tečaj, ki se bo zaključil proti koncu meseca. Dne 20. februarja bodo gojenke priredile razstavo kuhinjskih in šivalnih izdelkov.

Društveniki so pripravili tudi velik odrski nastop. V nedeljo popoldne ob 17. uri in pol bodo igrali v Katoliškem domu v Gorici »Divjega lovca«, znano Finžgarjevo dramo v režiji Marijana Terpina. Nastopa večina društvenih članov. Posebno pri mlajših se opaža velika vnema za vaje in nastop, kar je vredno pohvale. Pred igro in med odmori bo prvič nastopil tudi novi domači godbeni krožek. Igra se bo po potrebi tudi ponovila.

POLITIČNI SESTANEK

Pred kratkim so se zbrali v Gorici zastopniki Slovenske skupnosti in goriške Slovenske demokratske zveze. Na sestanku so proučili politični položaj. Sprejet je bil tudi sklep, da se bodo predložile tajništvom italijanskih pokrajinskih strank leve sredine želje in zahteve slovenske narodne manjšine. Poseben odbor bo izdelal tozadevne predloge.

KULTURNI POPOLDNEVI

Pod tem naslovom bo prirejala glasbena ustanova »Città di Gorizia« nastope v veliki dvorani Glasbenega zavoda v Gorici, v Oberdanovi ulici.

Prvi nastop je bil v soboto ob šesti uri popoldne. Na sporedu je bila polifonska glasba od 16. do 18. stoletja. Dodane so pa bile tudi moderne skladbe še živečega francoskega mojstra Poulenca in polihromatične skladbe goriške rojakinje Cecilije Seghizzi na Ungarettijevo besedilo. Po izčrpnem strokovnem uvodu prof. Bidussija — morda malce preveč monotonno podanem — je nastopil ženski goriški polifonski zbor v zasedbi devetih članic pod vodstvom Seghizzijeve.

Težke in zahtevne skladbe, polne poltonskega sozvočja, so bile podane brezhibno, nekatere celo mojstrsko. Pevke, ki so s takoj prikupile polni dvorani poslušavcev s svojim skromnim in obenem zelo gospodskim nastopom, so tudi pravilno izgovarjale francosko in nemško besedilo Poulencovih in Brahmsovih skladb. Bil je res umetniški užitek. Menda dosti višji kot pri gotovih kričaskih in šepetavskih popevkah na tekmah v Sanremu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Knjiga o veselju

Pri Goriški Mohorjevi družbi je izšla pred kratkim knjiga Stanka Janežiča »Radost življenja«, s podnaslovom »Duhovne misli za nedelje in praznike«. V uvodu knjige beremo: »Silnice našega stoletja nas vse bolj potiskajo v idejni in praktični materializem. Čas je, da se upremo in zaplavimo proti toku... Duhovne misli, ki sem jih zbral v tej knjigi, naj nam bodo v pomoč v nelahkem boju sredi malovernega, razprtega in v to stranost zagledanega okolja. Naj bodo kot seme in naj v srcih tlijejo kot v rodovitni prsti skozi advent in božič, skozi post, Veliko noč in binokosti ter do konca življenja».

Knjiga se začne za adventnim razmišljanjem pod naslovom »Klic adventa«. Janežič nam ob adventnih nedeljah in decembarskih praznikih ter evangelijih adventnih nedelj kliče v spomin nekatere življenjske in verske resnice ter jih povezuje z razmišljanjem o pravem krščanskem in srečnem življenju, kajti po njegovem napravljata človeka srečnega le mirna vest in trdno, otroško zaupanje v Boga. Govori nam o božiču kot prazniku veselja, ob novem letu nam svetuje duhovno prenovitev s pomočjo duhovnega branja, predvsem knjige vseh knjig, to je svetega pisma.

V nadaljevanju obravnava Janežič precej sproščeno, vendar pa povezano v logičen duhovni cikel, vsakovrstne življenjske probleme, na primer moderni problem družine, ki je postal vsaj za Slovence eden najakutnejših, če ne sploh najakutnejši vseh naših problemov. Janežič naglašja pomen in svetost družine ter nujnost ukrepov, da naš rod moralno in s tem tudi fizično ne izumre. Rešitev vidi v preprostem povratku k prvina krščanske zamisli o družini.

Potem nam govori o edinosti med kristjani, o tisku, o pisateljevanju, o usmiljenju, o iskavcih Boga, o pokori v sodobnem svetu, o Kristusovem trpljenju in hoji za Kristusom, o človekovi svobodi, o duhovnem očiščenju, o pomenu trpljenja, o vstajenju od mrtvih in še o marsičem, kar more in mora zanimati sodobnega človeka in zlasti kristjana. Opozarjamo zlasti na poglavja o delavcih, ki zaslužijo pravično plačo, in o radosti življenja.

Knjiga je pisana preprosto in razumljivo, zato bo gotovo pomenila prijetno in koristno branje mnogim našim ljudem. Lahko bi jo označili za

»FESTIVAL NARODOV«

V Florenci bo od 7. do 13. februarja Sedma mednarodna revija etnografskih in socioloških filmov, pod imenom »Festival narodov«. Poslanih je bilo 262 filmov. Izmed teh jih je izbirna komisija odbrala 36 za tekmovalno sekcijo, kjer bodo tekmovali za nagrade. 22 filmov pa bodo predvajali zunaj konkurence.

Letos bodo podelili »Veliko nagrado« v znesku milijon lir najboljšemu filmu, ki bo prikazan na festivalu. Poleg tega pa bodo podelili še tri prve nagrade po pol milijona lir za najboljši etnografski, sociološki in etnografsko-sociološki film. V razsodišču je tudi Tržačan Tullio Kezich.

V zvezi s festivalom bodo priredili 12. mednarodni kolokvij o etnografskem in sociološkem filmu. Trajal bo od 10. do 12. februarja. Organizirali pa bodo tudi mednarodni seminar o presoji etnografskih in folklornih filmov. Seminar bo trajal od 14. do 16. tega meseca.

Solčenicin se je spet oglašil

Aleksander Solčenicin, slavni avtor kratkega romana »En dan Ivana Denisoviča«, v katerem je orisal življenje v stalinističnih koncentracijskih taboriščih, je spet spregovoril po dolgem molku in objavil v reviji »Novi Mir« kratko novelo brez polemčnih osti. V njej pripoveduje zgodbo o skromnem pazniku v Ulikovu, kjer so ruske čete leta 1380 premagale Tatare. Solčenicin toplo opisuje obup starega paznika, zaradi brezbriznosti, ki jo kažejo danes Rusi do te »svete zemlje« ruske zgodovine. Starček pravi, da se bo odpeljal v Moskvo, da bo sam govoril z ministrico za kulturo, Jekaterino Furtsevo.

Solčenicin ni ničesar objavil od avgusta leta 1963, ko je izšla v reviji »Novi mir« njegova novela »Za dobro stvari«, ki je naletela pri režim-

knjigo krščanskega duhovnega optimizma, ki je toliko bolj dragocena, spričo položaja v današnjem svetu, ki navdaja tudi kristjana včasih s tesnobo. Ta knjiga mu bo v tolažbo in mu bo razodela, da se duhovni cilji človeka niso spremenili in da so danes prav isti, kakor so bili vedno, le da se je treba danes truditi do njih v spremenjenih razmerah. Cisto lahko bi nosila tudi naslov »Kompas skozi naše dni«.

E. Z.

TRINKOV KOLEDAR ZA 1966

Te dni je izšel »Trinkov koledar 1966« za Beneške Slovence s pestro in zanimivo vsebino, ki se nanaša na življenje slovenskega ljudstva v Beneški Sloveniji, na njegove navade, folkloro, gospodarstvo, zgodovino, spomini na razne ugledne in zaslužne osebnosti itd. Koledar prinaša tudi pesmi in je opremljen z mnogimi slikami. Uredil ga je prof. Rado Bednarik, natisnila pa ga je tiskarna Budin v Gorici.

Podrobnejše poročilo o koledarrčku bomo prinesli v eni prihodnjih števil. Zaenkrat je opozarjamo našo javnost na to tradicionalno in zaslužno publikacijo, ki nas seznanja z malo znanim svetom ene najbolj osamljenih vej slovenskega naroda.

NOVA ŠTEVILKA »MLADIKE«

Izšla je prva letošnja številka revije »Mladika«. Naslovna stran je delo slikarja Klavdija Palčiča. Letos so v uredniškem odboru Stanko Janežič, Marij Maver, Franc Mljač, Sergej Pahor, Jože Peterlin, Maks Šah, Lojze Škerlj, Drago Štoka, Marija Češut in Silvan Kerševan. Odgovorni urednik je dr. Lojze Škerlj.

Jevtušenko »navdušenje« za uniformo

Ruski pesnik Evgen Jevtušenko je priredil recitacijski večer v nekem moskovskem gledališču in bral svojo najnovejšo pesnitev pod imenom »Puškinov prelaz«, v kateri je opisal svoja doživetja v dvemesečni vojaški službi, ki jo je pravkar dokončal. Pesem mu je navdihnil neki prelaz v Armeniji, kjer se je udeležil manevrov. V pesmi pa se spominja tudi pesnika Puškina, ki je bil nekaj časa v pregnanstvu na Kavkazu.

Jevtušenko je ob tej priložnosti tudi zanikal, da bi ga bili poslali za kazen k vojakom, zaradi njegovega protikofornizma. Menda je odšel tja iz lastnega navdušenja za uniformo.

V kratkem misli Jevtušenko potovati v Avstralijo.

RAZGOVOR O REVIJAH

Akademski odsek Slovenskega kulturnega kluba priredi v sredo 16. februarja t. l. ob 20.00 uri na svojem sedežu v ulici Donizetti 3, I. nadstropje, razgovor za okroglo mizo

O SLOVENSKEH ZAMEJSKIH REVIJAH

Na razgovor so vabljeni vsi uredniki in sodelavci slovenskih povojnih revij, tudi tistih, ki so prenehale izhajati. Razgovor bo vodil profesor Martin Jevnikar, ki bo podal tudi kratek uvodni referat.

KATOLIŠKI FILMSKI TEDEN

Letošnji »katoliški filmski teden« bo od 26. septembra do 2. oktobra v zavodu »La cittadella cristiana« v Assisiju, kot je naznanil Nacionalni urad za prireditve v Rimu. V omenjenem tednu bodo priredili v Assisiju revijo filmov, ki se bodo potegovali za Veliko nagrado mednarodnega katoliškega filmskega urada, in razna zborovanja filmskih umetnikov, kritikov in drugih, ki se zanimajo za filmsko umetnost.

BALANTICEVE PESMI PRI DRŽAVNI ZALOŽBI

Državna založba Slovenije je obhajala pred kratkim 20-letnico svoje ustanovitve. Ob tej priložnosti 20-letnico svoje ustanovitve. Ob tej priložnosti leta med drugim tudi izbor Balantičeve poezije pod naslovom »Muževna steblika«. Pesmi je uredil Mitja Mejak.

Izdaja te knjige ne bo pomenila le priznanje Balantičeve pesniške veljave, ampak tudi dejanje resnične idejne tolerantnosti, ki jo je iz srca pozdraviti.

MUHASTI PICASSO

Sovjetski veleposlanik v Parizu, Zorin, ki se zdaj mudi na Sinji obali, ni mogel izročiti Pablu Picassu »Leninove nagrade«, katero so podelili v Moskvi temu slavnemu slikarju. Picasso je bil sicer doma v svoji vili »Notre Dame de Vie« v Mouginsu, ko je prispel tja Zorin, vendar je dal sporočiti sovjetskemu veleposlaniku, da ga ni doma.

Baje je storil to zato, da ga ne bi nadlegovali fotografiji, ki bi se bili vsuli v vilo hkrati z Zorinom.

Leta 1963 je Picasso enako zavrnil Hruščevovega zeta Adžubeja.

SESTI KONCERT V RADIJSKI PALAČI

Tržaška radijska postaja (Italijanska radiotelevizija — sedež v Trstu) bo priredila v petek, 11. t. m. ob 21. uri svoj šesti koncert iz svojega ciklusa koncertov komorne glasbe. Nastopila bosta fagotist Vojko Cesar in pianist Gabriele Pisani.

Koncert bo v Avditoriju a v palači radijske postaje v ulici Fabio Severo 7. Vabila se dobe brezplačno v vratarski loži palače.

V okviru teh koncertov je nastopil v petek zvečer duo, ki ga sestavljata pianista Franco Agostini in Giuliana Gulli. Spored je obsegal skladbe, ki so jih zložili Mozart, Satie, Schubert, Mirt in Casella.

»SINTEZA«

Izšla je tretja številka slovenske revije za upodabljalno umetnost »Sinteza«. Izdajajo jo Zveza arhitektov Slovenije, Društvo slovenskih likovnih umetnikov in Društvo likovnih umetnikov za uporabne umetnosti. Revija bi morala izhajati četrtletno, a četudi je začela izhajati pred več kot enim letom, je prišla doslej samo do treh števil. To je edina slovenska umetnostna revija.

»NARAVA PRIPOVEDUJE«

Pred kratkim je izšla nova knjižica, ki jo izdajajo salezijanski duhovniki v Marjanišču na Opčinah. Knjižica ima naslov »NARAVA PRIPOVEDUJE« in obravnava odnos med naravoslovjem in krščansko vero. Knjižica opozarja, da nova doganja naravoslovja in znanosti nikakor niso v nasprotju z vero, ampak jo še potrjujejo. Knjižico je napisal salezijanski duhovnik g. Janez Jenko.

Kulturne novice

Na afriških univerzah bodo potrebovali do leta 1980 sedem tisoč učnih moči iz dežel zunaj Afrike. Ker tudi v Evropi in Ameriki ni ravno presežka profesorjev in docentov, bo mogoče kriti veliko potrebo Afrike le s skrbnim mednarodnim sodelovanjem.

Nemška komisija organizacije UNESCO je objavila, da je bilo leta 1964 na zahodno-nemških univerzah in visokih šolah vpisanih nič manj kot 25 tisoč inozemskih študentov. Ne omenja pa, če so vsi študirali...

V Londonu je umrla filmska igralka Betty Stockfeld. Pred tridesetimi leti je bila zelo znana.

Slavna sopranistka Giulietta Simionato je 1. februarja zadnjič pela v milanski Mali Scali, ker se poslavlja od gledališča.

KARNEVAL BO

Brazilski konzulat v Trstu nam je poslal dopis, v katerem javlja, da se je zdravstveni položaj po nedavnih povodnjih v Rio de Janeiru popolnoma normaliziral in da ni nevarnost kužnih bolezni, zato se bodo vršile vse napovedane karnevalske slavnosti, ki so v Rio de Janeiru — kot znano — vedno sijajne.

GOSPODARSTVO

1 : 2 : 3 - Kaj pa je to?

Zgornje številke pravijo, da mora vlada ti navedeno razmerje med glavnimi gnojilnimi snovmi, ki naj jih vsebuje mešano gnojilo za senožeti, pašnike in deteljišča. Torej mora gnojilo vsebovati en del dušičnatega gnojila (azotati), kot je apneni soliter (nitrato di calcio). Isto gnojilo mora vsebovati tudi dva dela fosforovega gnojila, kot je superfosfat (perfosfato), in končno 3 dele kalijevega gnojila, kot je žveplenokisli kalij ali 40% kalijevega sol. Torej mora biti v 6 kg mešanega gnojila 1 kg dušičnatega, 2 kg fosfornega in 3 kg kalijevega gnojila.

Odgovarja pa tudi gnojilo, ki ima sicer višje številke in je zato bogatejše na gnojilni snovi, a so številke v istem razmerju, npr. 5 : 10 : 15. To gnojilo je samo petkrat močnejše kot prvo, zato pa ga je potrebno manj.

Mešano umetno gnojilo z razmerjem 1 : 2 : 3 ni slučajnostno, marveč dobro pre-

ITALIJANSKA KMETIJSKA ENCIKLOPEDIJA

Pod »enciklopedijo« razumemo zbirko znanja, urejenega po abecedi po ključnih besedah. Če govorimo o »kmetijski« enciklopediji, se mora v ti dobiti pojasnilo za vse, kar ima skupnega s kmetijstvom.

Italijansko kmetijsko enciklopedijo izdaja R.E.D.A. = Ramo Editoriale degli agricoltori, ki deluje v sklopu s »Federconsorzi«. Predvidenih je 10 zvezkov, vsak po 1164 strani. Dosedaj je izšlo 5 zvezkov, kar pomeni, da je končana polovica celotnega dela.

Pri sestavljanju enciklopedije je zaposlenih nad 300 strokovnjakov, po večini vseučiliški profesorji. Kdor sestavi kakšno razlago ali kakšno pojasnilo in hoče, da je ta izdelek priobčen v enciklopediji, ga mora podpisati, s čimer prevzame odgovornost za članek. — Cena za celotno enciklopedijo bo znašala nekaj več kot 200.000 lir.

Trst naj bi se zgledoval po Genovi

Nad 50.000 ljudi je obiskalo v nedeljo peto navtično razstavo v Genovi, ki je prirejena v prostorih mednarodnega velesejma. Ta naval že prvi dan razstave obeta, da bo imela velik uspeh.

Tak naval obiskovavcev že prvi dan razstave dokazuje, kako se dviga v javnosti zanimanje za pomorska vozila športnega značaja. Marsikdo bi že rad zamenjal v počitnicah avtomobil z ladjico in se tako znebil skrbi za parkirišča in varno vožnjo po prenatrpanih in nezdravih cestah.

Ta uspeh navtične razstave v Genovi naj bi dal misliti upravi tržaškega velesejma. Naš velesejem se vsako leto ponavlja v skoraj popolnoma enakih obliki in postaja tako monoton, da izgublja obiskovavce. Zakaj bi ne priredili tudi v Trstu na velesejmu navtične razstave, tembolj, ker ima Trst s Tržičem mogočno ladjedelniško industrijo. Del te industrije je v krizi, a bi se lahko rešil iz nje prav s tem, če bi se posvetil izdelovanju športnih ladjic in če bi temu

mišljeno, če hočemo februarja meseca pognojiti senožeti, pašnike in deteljišča. Predvsem vidimo, da je v tem gnojilu najmanj dušika, katerega je v 6 delih samo en del. Tega tudi ni potrebno več, ker je na senožetih in pašnikih mnogo deteljic, ki si s posebnimi nabrekliami na koreninah lahko same črpajo iz zraka potrebni dušik. Fosforne kisline in kalija pa v zraku ni in rastline ju najdejo samo v zemlji, če sta bila tam že po svoji naravi ali ker ju je dodal človek. Odstotek kalija je v našem mešanem gnojilu višji, ker so pri nas revne na kaliju vse zemlje, ki so nastale iz kraških tal.

Za vsaki ar (= 100 m²) senožeti, pašnika ali deteljišča vzamemo po 10 kg mešanega gnojila 5 : 10 : 15. Če je gnojilo šibkejšo, ga mora biti več. Če pa je gnojilo močnejše, ga vzamemo manj.

Preden gnojilo raztrosimo, moramo površino prevleči z ostro brano, ki bo napravila v tla zarez. Da bodo te večje, brano še otežimo, čeprav samo s kamenjem. Brana bo seveda izruvala tudi mnogo mahu, katerega odstranimo. Nato pa posejemo gnojilo.

Vse to pa moramo storiti pozimi, najboljše v tem mesecu.

Čudežna krmska rastlina

Z močno rastočo sudansko travo (Sudan-grass) se znanstveniki in poskuševalci pečajo že par desetletij, ker hočejo to travo prevzgojiti v najbogatejši vir zelene krme. Dosegli so že zavirljive uspehe, a znanstveniki ne morejo počivati na doseženem, ker njihove duhovne oči gledajo daleč v bodočnost, ko bodo postajale potrebe po krmi vse večje.

Poskuse s sudansko travo je delala tudi družba DEKALB, ki je danes v Italiji vodilna glede semena križane ali hibridne ko-

ŽITA V ČLOVEŠKI IN ŽIVALSKI PREHRANI

Statistika pravi, da se v 6 državah Evropske gospodarske skupnosti porabi vedno manj žita za človeško prehrano, vedno več pa za živalsko. Če postavimo za porabo žita v l. 1955-56 kot indeks 100, se je v Italiji do konca l. 1964 zvišala količina žita za živalsko prehrano na 241, za človeško prehrano pa samo na 105.

V Italiji se je poraba žita za človeško prehrano tako nekoliko zvišala, medtem ko se je v ostalih petih državah nekaj znižala, in padla pod indeks 100. Najbolj se je znižala v Belgiji in Luksenburgu, kjer je padla na 85.

Poraba za živalsko prehrano se je v Italiji precej več kot podvojila (od 100 na 241), v ostalih petih državah se je tudi zvišala, a znatno manj; največ v Franciji, kjer znaša povišanje 37%.

Številke zvišanja ali znižanja so vsako leto različne, ker je odvisno to od premnogh dejavnikov, težnja pa je stalna.

Kar zadeva človeško prehrano, povzijejo največ kruha Italijani, katerim sledijo Francozi. Severnjaki porabijo več mesa, masti in krompirja ter manj kruha. Opaža pa se v zadnjem času, da se stalno dviga število tistih, ki ljubijo krožnik testenin z dobro mesno obaro.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

ruze. (Naslov: Dekalb italiana, Mestre, Corso del Popolo 151). Ta družba je na podlagi sudanske trave vzgojila krmsko rastlino »SUDAX SX-11«, ki je dala v enem letu 5 košenj in 20 stotov izborne sveže krme na 100 m² namakane njive. Seveda je pridelek tem večji, čim rodovitnejša je zemlja in čim bolj smo rastlini postregli.

Ta krmska rastlina pa da obilne pridelke tudi na njivah, kot so njive naših kmetovalcev. — Družba javlja, da bo v kratkem — čez kakšno leto — začela deliti seme »SUDAX SX-12«, ki je baje še boljše kot prejšnje.

Gospodarstveniki pravijo, da bodo z novimi krmskimi rastlinami zadostili potrebam po mesu, katerega bo baje potem dovolj.

DRAGINJA SEMEN

Letos so semena zelo draga, ker je bil zaradi slabega vremena zadnji pridelek zelo pičel. Mnoge rastline v Italiji sploh niso semenile in v splošnem bodo letos kmetovalci sejali večinoma inozemsko seme.

Izostanek italijanskih semen se bo najbolj občutil pri krmskih rastlinah, zlasti pri dveltini detelji — kranjska ali prašičja detelja — in pri lucerni ali večni detelji. Pravega pomanjkanja teh semen ne bo, ker jih uvažajo iz ZDA. V prodaji takoj spoznamo uvožena semena, ker je nekaj semen — vsaj 5% — rdeče pobarvanega. — Ameriško seme je znatno cenejše kot domače, a o lucerni iz ZDA pravijo, da je samo enoletna.

Na splošno pa se najbolj občuti zvišanje cene pri fižolu, ki je dvakrat tako drag kot lani in mnogih sort sploh ni mogoče dobiti.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

GOVOR PETERNELA

Nato je podal predsednik besedo zastopniku vladne stranke g. Peternelu. »Nisem govornik in nisem se bavil s politiko. G. Bitežnik in Kralj sta imela lepa in dolga govora. Toda ne dajte se zapeljati od lepih besed mojih predgovornikov.

Jaz nastopam za resnico in pravico, zato vam bom nalil jesiha, kakor sem ga nalival že v Cerknem (shod pred Idrijo). Bitežnik je hotel s svojim dolgim in krasnim govo-

193.

Dr. E. BESEDNJAK

rom doseči od vas burne aplavze. Jaz nastopam, da povem slovenskemu ljudstvu vso resnico.

Hm, Slovenska šola? Kakšno šolo pa hočete? Ali mogoče tako, kot ste jo imeli v Avstriji? Take šole ravno mi nikoli ne priznamo. Od države ste popolnoma odvisni. Zato izkažite ji s svojimi glasovi zaupanje, drugače boste vse izgubili.«

Bitežnik je ponovno odgovoril fašistom. »Gospod Peternel mi je očital, da sem vas ščuval proti davkom! Volilci, ali sem izustil samo eno besedo proti plačevanju davkov.« (Ne! vzklika vsa dvorana.)

»Zvesto je naše ljudstvo pošiljalo svoje sinove v italijansko armado. Če Vas je sram biti Slovenec, nas ni, Mi smo ponosni na to, da smo Slovenci. Naš ponos je tudi opravičen, ker se smemo prištevati med izobražene narode.«

Besedo ima Kralj. »Ugotavljam javno, da g. Peternel na moja vprašanja, ali se strinja z zatvorom slovenske ljudske šole, z zatvorom slovenskih srednjih šol in z uničeva-

njem naših društev — da na vprašanja ni odgovoril. Zakaj ni odgovoril, veste dobro: izbirati bi moral med videmskimi gospodarji in slovenskim ljudstvom. Izbral si je **Videm**.« (Gromovito ploskanje.)

»Zdaj možje volilci, še eno besedo: g. Peternel je tu ponovno izjavil, da smo govorili proti državi. Jaz vas tu javno pozivam, da mi odgovorite: kdo izmed vas je slišal tu le eno besedo, ki bi bila uperjena proti državi?« (Dvorana se dvigne na noge in iz množice zaori gromovit: Nihče! To je laž!)

Predsednik Poljanec je nato zaključil veličastno zborovanje.

Mussolinijeva obljuba, da se bodo volitve v parlament vršile v polni svobodi, je veljala le nekaj časa. Čim bolj smo se bližali 6. aprilu, to se pravi dnevu volitev, tem bolj se je to poznalo.

Peterneli in Bandelli sta se kazala v družbi fašistov in oblastnikov, tako da sta bila na zunaj zaščiteni. O njunem pohodu po deželi je pisalo določeno laško časopisje kot o zmagoslavnem podjetju.

»Kamor pridejo, jih blage in mirne slovenske ovčice navdušeno pozdravljajo, se priporočajo g. Pisentiju, da jih ohrani v milosti. Slovenci zapuščajo stare voditelje, zavrgli so slovensko zastavo. Celi okraj se klanjajo Peterneliju: župani, občinski svetovalci, učitelji, šolska mladina, vse mu hiti z navdušeno pesmijo nasproti, ko pridrči njegov avtomobil v vas,« so pisali nekateri italijanski listi.

Peternelovi shodi pa so v resnici takole prirejali: župani in podžupani so prejeli uradno povelje, naj se udeležijo Peternelovega sprejema, trgovce in obrtnike je vabil k

sprejemu krajevni fašjo z obvestilom, ki ga niso smeli zlepa prezreti. Šolsko skrbništvo je pozvalo učitelje, naj pripeljejo šolsko mladino, da z zastavo in pesmijo pozdravi slovenskega odpadnika.

Da je bil sprejem še bolj prisrčen, so mobilizirali ta dan oddelek milice, ki je delal častno stražo ljudem, ki jih je slovensko ljudstvo zavrlo. Stroške za slavoloke je morala plačati občina.

Tako je pripravljala tvrdka Peterneli - Bandelli sprejeme, tako shode. In kljub temu so ti shodi bili prav klavrno obiskani, ljudje so poslušali z ledenim mirom in se nato razhajali nevoljni domov.

NASILJE V VRTOJBI

Kakor mnogokje drugod tako so tudi v Vrtojbi zadnjo soboto pred volitvami doživeli nasilje, ki je ogorčilo celo vas in povzročilo, da so volitve za našo listo tako sijajno izpadle.

V noči od sobote na nedeljo okrog ene ure se je ustavil pred stanovanjem gospoda Franca Gorkiča, bivšega uradnika pri deželni odboru, avtomobil. Z razbijanjem po glavnih vratih in z divjimi klici: »Abita qui Gorkič Francesco?« so skušali nasilneži vdreti v hišo.

Ker so bila glavna vrata pretrda, so vlomili na dvorišče, razbili stranska vrata in preklinjaje navalili v stanovanje. G. Gorkič se zaradi nevarnega položaja ni hotel pokazati. Ko so pa brezsrčni napadalci začeli groziti njegovi stari tašči, premetavati postelje, odpirati omare, preiskovati celo hišo in dejansko grozili ženi in trem otrokom v najnežnejši starosti, je stopil pred nje.

Bil je skrajni čas. Oboroženi vlomilci so kljub prošnjam žene in pretresljivemu joku otročičev žugali, da sežgejo hišo. Ko se je g. Gorkič prikazal, ga je eden od čedne družbe prijel za vrat in mu grozeče ukazal, da mora z njimi. (Dalje)

Slovenci smo v tem oziru dosti skromnejši, dosti bolj amitičen narod. Nobene junaške zagledanosti v svojo prazgodovinsko domovino nismo prinesli s seboj, kakor da je že tam bilo naše življenje muka in tlaka, da smo z veseljem pozabili na vse tisto, kar nas je vezalo na staro domovino. Tudi v materialni kulturi smo po zatrevanju arheologov le malo prinesli iz stare domovine. Vsekakor smo očitno več našli v svoji novi domovini in kmalu prevzeli v svojo kulturno last. Tako smo dejansko upravičeni, da danes slovensko zemljo sprejmemo v celoti ne samo v svojo zgodovinsko usodo, ampak tudi v svojo prazgodovinsko. Z veliko verjetnostjo trdimo, da je danes slovenski prostor močnejše vplival na nas kot prostor naše pradomovine. Slovensko romantično zgodovinsko pisje, ki je imelo Slovence za avtohtone, je kljub zmoti nekje zadelo resnico.

Tudi v odnosu do ostankov, ki jih je pustilo na naši zemlji pred-slovensko prebivalstvo, torej v odnosu do razvalin, gradišč, gomil ni ohranilo slovensko prebivalstvo nobenega junaškega razmerja. Največkrat so navezane na take kraje pripovedke o skritem zakladu, zlatem teletu; silno težko je priti do zaklada in številne so zgodbe o tistih, ki so zaman poskušali svojo srečo pri iskanju zaklada. Na stara bivališča je v glavnem navezana le zelo težka in redka možnost nenadne sreče in bogastva, tiste sreče in bogastva, ki ga resnično življenje ni hotelo dati. Tako rekoč prav nič pa nismo videli v razvalinah mogočna bivališča svojih prednikov ali pa sovražnikov, ki so jih naši predniki junaško premagali. Ostali smo tudi brez narodne pesmi, ki bi zrasla iz teh pripovedk komaj zapisala, ni jih pa povzdignila v novo umetniško resničnost. Z eno samo izjemo seveda, Prešerna in njegovega Krsta pri Savici.

Toda vrnimo se k naši znanstveni prazgodovini. Njena sila in vpliv na zavest ljudi sta seveda dosti manjša. In kolikor sta, sta še vedno na višini mitičnega. »Znanstveno mitičnega« seveda, ker pač živimo v stoletjih znanosti. To znanstveno mitičnost smo ugotovili že na samem začetku. Devetnajsto stoletje je v njej videlo

4

SLOVENSKA PRAZGODOVINA

Dr. STANE GABROVEC

potrditev svojega mita o večnem napredku, dvajseto išče pogosto v njej eksotike in zatočišča.

In vendarle se zdi, da lahko razberemo iz pozitivnega gradiva prazgodovine nekaj resnic in spoznanj, ki bi lahko obogatila tudi našo subjektivno zavest.

Za kaj se moramo Slovenci nedvomno zahvaliti svoji prazgodovini? V enem je odgovor jasen in brez priziva: za svojo zemljo, za prostor, na katerem danes živimo. Milko Kos pravi: naseljena in kulturna pokrajina, ki nam jo ponazoruje arheološka karta pred-slovenske dobe, se navadno presenetljivo krije z obsegom starejšega slovenskega naseljenega področja. Ali z drugimi besedami: Slovenec se je naselil prvenstveno tja, kjer je našel že za kulturo pridobljeno zemljo, odprto, močno iztrebljen ali pa z gozdom le slabo zarasel svet. Slovenec se je prvenstveno naselil na ozemlje, ki jo je kulturi tal pridobil že njegov prednik. Današnji slovenski prostor so oblikovali skozi tisočletja naši predniki, ga naredili vabljivega in sprejemljivega tudi za Slovence pred dobrim tisočletjem. Proces kultiviranja današnje slovenske zemlje lahko zasledujemo od prvega življenja človeka na slovenskih tleh pred več kot sto tisoč leti, vendar je neposredno za slovensko zgodovino pomembno predvsem intenzivno naseljevanje od približno leta 1000 pred Kr. naprej. V obdobju, ki ga imenujemo nalštatsko, se vedno bolj goste naselbine na slovenskih tleh in dosežejo v najbolj goste naseljenih predelih skoraj gostoto današnje prebivalstva, ki je znatno večje, saj so bile prazgodovinske naselbine daleč manjše po številu prebivalstva, tudi če jih merimo s srednjeveškimi. In v tem času nastale naselbine so praktično ostale. (Dalje)

ŽENA IN DOM

TELESNA IN DUŠEVNA HIGIENA

Mnoge ženske mislijo, da je glavna skrivnost do negovanega in mladostnega, torej prikupnega videza v denarju. Po njihovem mnenju so vse samo drage pomlajevalne in lepotilne kure in draga modna garderoba. V lepotilni pa ni tak. Res je sicer, da si lahko ženske, ki razpolagajo z veliko denarja, marsikaj privoščijo v tem pogledu, česar si druge ne morejo, toda prave prikupnosti jim denar nikakor ne more dati in tudi ne pravega čuta za eleganco. Ta čut je stvar vzgoje, okusa in talenta. Denar mu lahko samo zadosti, ne more pa ga ustvariti in razviti.

Najbolj prikupne ženske so po mnenju vseh strokovnjakov — umetnikov, modnih ustvarjalcev itd. — tiste, katerih prikupnost je rezultat skrbne telesne in duševne nege. Že na prvi pogled se negovana ženska prijetno loči od tistih, ki negi ne posvečajo dovoljne skrbi, tako po svoji obleki, frizuri in koži kakor po svoji držji in vedenju. Pri tem ni treba, da je tudi lepša, kakor so druge. Njena lepota je v njeni negovanosti. Zazdi se dragocenejša, vredna večje pozornosti in simpatije. Tistim, ki jo srečujejo, zlasti moškim, je vseč njen prikupni, negovani videz in zlasti tudi občutek, da se tudi sama ceni, kar razodeva ravno s tem, da se neguje in skrbi za svoj izgled. To nikakor ni ničemurnost, ampak spada k stilu in kulturi moderne ženske.

Ničemurnost je to, če je to le odraz banalne želje, da bi ugajala moškim, ne pa notra-

nje potrebe, da razvija svojo osebnost do najvišje možne mere in da je prikupna za vse. Prikupnost pa je tudi ljubeznivost. Negovana ženskost je tudi odraz notranje negovanosti in plemenitosti. Ženska mora negovati svojo kulturo in izobraževati svojega duha. Kako slab vtis napravi ženska v družbi, kjer se banalno razodene njena popolna nevednost v stvari, ki je sicer predmet splošnih debat ali ki vzbujajo pozornost. Vsaka ne more imeti višje izobrazbe, lahko pa se sama izobražuje z branjem dobrih knjig in revij. Brez strahu lahko prosi bolj izobražene znanke po tem ali onem, da ji stvari malo bolj pojasnijo, in se ji ni treba sramovati, da nečesa ne ve. Grdo je le hliniti, da znamo, česar ne zamo. Odkriti in simpatični želji po znanju pa bo vsakdo rad ustregel.

Negovana ženska bo vedno prikupna in bo imela vedno dosti prijateljev, ki si bodo želeli njene družbe, ne glede na svoj družabni položaj in denar, medtem ko morajo telesno in duševno negovane, neljubeznive ženske trpeti zaradi občutka osamljenosti.

Prava, tudi duševno negovana ženska tudi ni sposobna takega zločina nad ženskostjo, kakor je splav, to je umor nad lastnim otrokom. Njena kultura in moralna zavest ji v vsakem položaju narekujejo, kaj ji je storiti, in jo varujeta pred takim viharjem duševne neharmonije in razrvanosti, kot se pojavi v duši ženske, ki je ubila lastnega, četudi še nerojenega otroka. Splav je zanesljiv znak in posledica ženske zanemarjenosti tako v pogledu telesne kakor v pogledu duševne nege. Resnično negovana ženska ne bo nikoli napravila takega nasilja ne nad svojim telesom, ki ji je drago, in ne nad svojo duševnostjo, ki teži po notranjem miru, ravnovesju in poštenih odnosih do vsega sveta in do Boga.

Moda za vas

Na milanskem velesejmu je bil konec januarja odprt mednarodni salon Italijanskega usnjarskega trga.

In ker smo do zdaj govorile predvsem o tekstilni industriji in o novih krojih oblek, si oglejmo zdaj še novosti, ki so jih napovedali glede torbic, kajti torbice so prav tako zelo važen del ženske toalete.

Torbice majhnih oblik, ki so prevladovale preteklo sezono in v katere je bilo težko spraviti kaj več kot robček in ogledalo, so nadomestile torbice srednje velikosti. Namesto naborkov in okroglin bodo letošnje torbice nekoliko bolj športne, z dvema ročajema.

Kar zadeva barve, so se spet pojavile bela, ledeno-siva in krema barve in posrečene kombinacije dveh barv z geometričnimi motivi. Veliko povpraševanje vlada še vedno po kožah plazilcev, to je kač, kuščarjev in krokodilov.

MARTINA

DRAMSKA SKUPINA P. D. »I. CANKAR«
v petek 11. t. m. ob 20.30

PEPPINO DE FILIPPO
NI RES...
PA LE VERJAMEM

komedija v treh dejanjih
(PRVIC V SLOVENSČINI)

Režija SERGEJ VERC Prevod: JOZE TIRAN
Scena: IVAN VERC

PREDSTAVA BO V DVORANI PROSVETNEGA
DRUŠTVA »IVAN CANKAR«, Ul. Montecchi 6/IV.

Z Goriškega

JAVNA DELA

Furlansko-briško središče Krmin se počasi pripravlja, da dobi drugo lice. Iz pretežno agrarnega kraja se bo prelevilo tudi v industrijski center. Doslej je Krmin slovel po svojih lesnih in pohištvenih izdelkih. Industrija pohištva se je kar zavidljivo razmahnila. Zdaj pa kaže, da bo industrijska dejavnost šla še v druge smeri.

Goriški prefekt je že podpisal potrebne listine za ustanovitev Konzorcija krminskega industrijskega okraja.

Lansko leto se je pokazala tudi večja gradbena razgibanost. Uršulinski red je pri svojem sedanjem zavodu zgradil več novih stavb za svoje notranje potrebe.

Nove dozidave in stavbne predelave so se izvršile tudi pri krminski bolnišnici. Dobila je tudi novo notranjo opremo. Proračun za ta dela znaša okrog 300 milijonov lir, katere bo po večini pokrila država.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU PREDSTAVE V KULTURNEM DOMU

V petek, 11. februarja ob 20. uri

V soboto, 12. februarja ob 17. uri

V Mali dvorani Kulturnega doma

V torek, 15. februarja ob 20.30 uri

V kinodvorani v Skednju

William Shakespeare

SKOZI ŽIVLJENJE recital

Izvajajo JOŽKO LUKEŠ

V KULTURNEM DOMU

V soboto, 12. februarja ob 21. uri

(okoliški abonma)

V četrtek, 17. februarja ob 21. uri

V petek, 18. februarja ob 21. uri

Carlo Goldoni

GROBIJANI (GRUBJANE)

komedija v dveh delih

Režija: JOZE BABIČ

Janko, Metka, Boter Slama,
zdaj ne ločijo se več!

Čarovnijo, hudobijo
je požrla vroča peč!

Skupaj bodo zdaj živeli,
žalosti pri njih ne bo!

Se poskočne bodo peli,
holadri! To bo lepo!

OTROŠKO PUSTNO RAJANJE

V nedeljo, 20. februarja ob 15.30 uri

V KULTURNEM DOMU V TRSTU

ŠPORT

SMUČARSKÉ TEKME

V nedeljo so se vršile v Ravascletu študentovske smučarske tekme. Goriško šolsko skrbništvo je poverilo organizacije tekem Italijanskemu alpskemu klubu.

Udeležili so se jih tudi dijaki slovenskih goriških srednjih šol, ki so se na snegu prav dobro izkazali. V vrsti mladincev je dosegel prvo mesto Marijan Kraner iz prvega učiteljskega v času 2'53"7. Tretje mesto sta si priborila dijak Marko Kraner s slovenskega liceja (4'26"6) in Franc Mermolja.

V nižji skupini sta prišla na tretje mesto slovenska dijaka Peter Lovišček in Nikolaj Kocjančič.

V skupini mladink sta obnesli prvo in tretje mesto Leban Maja (2'21"5) s slovenskega učiteljskega in Mirjam Koren (3'19"4) z liceja. V nižji ženski skupini se je uveljavila Leban Mirjam s slovenskega učiteljskega.

Na progi dveh kilometrov je prišel prvi Pavel Pivk. V skupini aspirantov na 4 kilometre pa Marijan Kraner, ola s slovenskih šol.

Mladim slovenskim športnikom čestitamo za njihove uspehe.

Otroški kotiček

POVEST O NAŠEM MALEM FUFIJU

Spisali EVELINA in BARBARA

I. del

Že dolgo časa sva si Barbara in jaz želeli mucka. Končno se je najina želja izpolnila. Za Miklavža sva dobili težko pričakovanega mucka. Dali sva mu ime Fufi. Mami je bilo nekoliko nerodno, a potem se je potolažila. Sedaj ga ima tako rada, da ga ne da za nič na svetu proč. Vsak dan mu lepo počistiva, da ima v kopalnici svoje čedno kraljestvo.

Nekega lepega sončnega dne sva se domislili in rekli: »Kako bi bilo, če bi malega mucka odnesli na vrt?«

A malo pozneje se je Barbara spomnila in rekla: »Mucek ni navajen tako velikega sveta.« Zato sva ga najprej odnesli na balkon. Sekundo pozneje pa je Fufi že švignil nazaj v svoje lepo kraljestvo.

Gotovo si je mislil: »Lepo doma, kdor ga ima.« Zares sva videli, da ni navajen takega velikega sveta.

Midve sva vsi popraskani, ker je naš Fufi postal učitelj razgrajanja. Rad se igra in si izmišlja vsak dan nove norčije.

II. del

Poslušajte, kako gre ta zgodba naprej. (Zgodilo se je 25. decembra v sprejemni sobi) Barbara in jaz sva se dolgočasili. Cez nekaj časa sva se spomnili na malega Fufija. Takoj sva stekli po njega. Začele so se velike norčije. Seveda v sprejemni sobi, zato se je mama zelo jezila. Držali sva ga na zofi, vendar se mu je posrečilo uiti. Skočil je na božično drevesce. Razbil je najlepši balonček. Naju pa je skrbelo, kako se bova izgovorili pred mamo.

Tako sva skrili črepinje razbitega balončka. Na srečo ni mama niti opazila, da manjka balonček na drevesu.

Res morava priznati, da je Fufi pravi mali razbojnik.

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

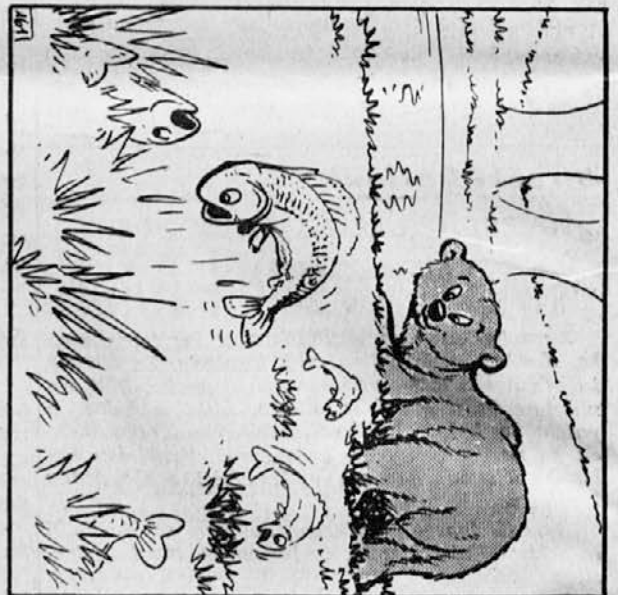
Snežek

28

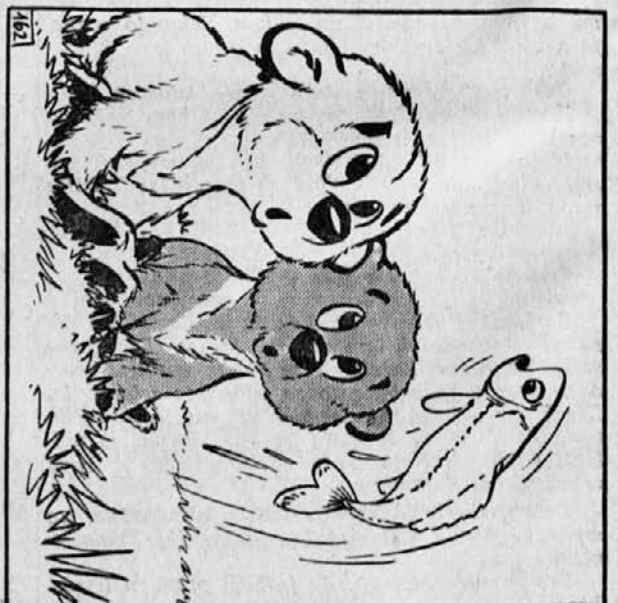
piše in riše
Miki Muster

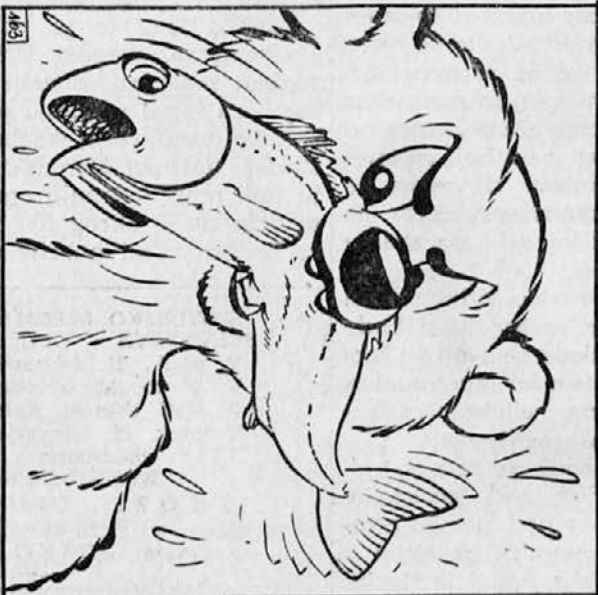
160. Njene oči so že poiskale največjo med njimi in ji sledile. Riba je bila nezapljiva, vendar se ni mogla upirati toplim sončnim žarkom. Ped za pedjo se je bližala množici manjših rib, ki so se gnetle na plitvini. Zdaj! Medvedkino telo se je sprožilo in udarila je s šapo enkrat na levo enkrat na desno.

161. Visoko je brizgnila voda in že so se lesketa joca telesa rib premetavala v zeleni travi daleč za medvedkinim hrbtom. Prvi udarec je zadal največjo med njimi, drugi pa je vrget na suho še nekaj manjših, ki se niso dovolj naglo umaknile iz dosega njenih krempljev. Zda! so se zannan premetavale, bile so predaleč od vode.

162. Ko sta Snežek in Rjavček zaslišala pljusk vode, sta pustila igro in na svo moč stekla proti materi. Prignala ju je radovednost. Hotela sta videti, kaj počne Kosmatinka. Ko pa se jima je tik pred nosom pognalo v zrak srebrno telo in se začelo premetavati, sta obstala kot ukopana in začudeno strmele.

163. Rjavček še nikoli ni videl ribe, zato je bil to pot Snežek tisti, ki si je prvi opomogel od začudenja. Ko je riba zopet padla v travo, jo je bliskovito popadel z zobmi in jo dvignil. Mrzlo telo je otepalo in se zvižalo, da je Snežku glava kar plesala, toda stiskal je čeljusti in uspeh ni izostal.

164. Riba se je umirila in Snežek jo je položil v travo. Rjavček je strmel. Takega junáštvu od svojega prijatelja ni pričakoval. Kako je popadel neznan zver in jo premagal v junškem boju! Pristopil je in ovahal mrtvo ribo, Snežek pa je ugriznil vanjo in odtrgal zajeten grizljaj belega mesa.

165. Zdaj se je tudi Rjavček opogumil in začela sta trgati ribo. Ko sta jo sledila do zadnje koščice, sta se obiznila. Kosmatinka je medtem postikala ostale in jih požrla. Zdaj je sklenila, da zares ostane v tem kraju, kjer je dovolj vode in hrane. Le brlog si mora še poiskati.